

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 519/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen mielenterveyspotilaan omaishoitajan tuen parantamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Johanna Karimäen ym. /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 519/2016 vp:

Mitä hallitus tekee parantaakseen mielenterveyspotilaiden omaishoitajien asemaa ja turvatakseen heidän oikeutensa omaishoidon tukeen, jotta he saavat työstään rahallista tukea, palveluja ja vapaapäiviä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Omaishoidon tuesta annettu laki (937/2005) ei rajaa tuen ulkopuolelle mitään sairaus- tai vamma-ryhmää. Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa. Omaishoidon tukea koskevan päätöksen tulee aina perustua hoidettavan ja hoitajan monipuoliseen toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. On tärkeää arvioida toimintakykyä kattavasti niin, että arviointi sisältää fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn arvioinnin.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) edellyttää, että kunta järjestää sosiaalipalveluja, neuvontaa ja ohjausta myös tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi. Sosiaalihuoltolain mukainen tuki kattaa niin omaishoidon tuen piirissä olevien henkilöiden omaiset ja läheiset kuin myös ne henkilöt, jotka vastaavalla tavalla huolehtivat omaisestaan tai läheisistään ilman omaishoidon tukea. Lain säännökset sosiaalihuollon asiakkaan läheisverkoston kartoittamisesta tekevät näkyväksi omaisten ja läheisten antaman tuen ja muistuttavat heidän oikeudestaan saada tarvittaessa tukea ja apua. Lisäksi 1.7.2016 alkaen voimaan tulleella sosiaalihuoltolain muutoksella täsmennettiin kunnan mahdollisuutta järjestää vapaapäiviä sellaisille ilman omaishoitosopimusta omaistaan tai läheistään hoitaville henkilöille, joiden antama hoito ja huolenpito on päivittäin sitovaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemien selvitysten mukaan psykiatriset sairaudet ovat olleet hyvin harvoin omaishoidon tuen saannin pääasiallinen syy. Tämän vuoksi pääministeri Sipilän hallituksen Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa -kärkihankkeen yhdeksi sisällölliseksi painopisteeksi valittiin mielenterveyskuntoutujien omaishoito. Tavoitteena on levittää ja juurruttaa vaikuttaviksi todettuja toimintamalleja, joita Finfami on kehittänyt mielenterveyskuntoutujien omaisten tukemiseksi. Mielenterveyskuntoutujien ja heidän omaistensa tarpeet huomioidaan myös kärkihankkeena aikana perustettavien maakunnallisten omais- ja perhehoidon keskusten toiminnassa. Maakunnan hanketoimijat voivat sopia keskusten tehtäväksi myös omaishoidon tuen tarpeen arvioinnin ja myöntämisperusteiden uudistamisen ja yhtenäistämisen siten, että ne

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 519/2016 vp

kohtelevat entistä yhdenvertaisemmin erilaisia hoidettavia ja omaishoitajia. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on myöntänyt kärkihankerahoitusta muun muassa Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan hankkeille, joissa mielenterveyskuntoutujien omaishoito on vahvasti mukana hankesuunnitelmassa.

Hallituksen tavoitteena on, että omais- ja perhehoidon määrärahojen lisäys parantaa myös mielenterveyskuntoutujien omaishoitajien asemaa. Hallitus lisää omais- ja perhehoitoon tarkoitettuja määrärahoja asteittain siten, että vuodesta 2018 alkaen lisäys on 95 miljoonaa euroa vuodessa. Omaishoidon lisävoimavarat on tarkoitettu omaishoitajien vapaapäivien, hyvinvointi- ja terveystarkastusten, valmennuksen ja koulutuksen lisäämiseen. Näitä koskevat omaishoitolain ja sosiaalihuoltolain muutokset tulivat voimaan 1.7.2016 alkaen. Kärkihanke tukee osaltaan lainsäädännön uudistusten toimeenpanoa ja varmistaa lisävoimavarojen kohdentamisen omaishoidon vahvistamiseen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen ollaan siirtämässä hallitusohjelman mukaisesti maakunnille. Järjestämisvastuun siirto kuntaa suuremmille alueille yhtenäistää sosiaalipalvelujen myöntämisen kriteerejä jo itsessään järjestämisvastuullisten tahojen määrän vähetessä. Myös omaishoidontuen osalta järjestämisvastuun siirtyminen maakunnille tulee siis yhtenäistämään omaishoidontuen myöntämisen kriteerejä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä koskevan uudistuksen yhteydessä valtion mahdollisuutta ohjata maakuntien vastuulle kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ollaan vahvistamassa. Näin ollen myös tätä kautta mielenterveyspotilaiden ja heidän omaistensa ja läheistensä tukemista omaishoidontuella voidaan jatkossa paremmin edistää osana muuta kehittämistyötä.

Helsingissä 2.11.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula